

نامه‌های امیرکبیر

بیژن تلیانی

درباره‌ی شخصیت و کارهای میرزا تقی‌خان امیرکبیر، صدراعظم نامدار دوران قاجاریه، تاکنون تحقیقات گسترده‌یی صورت گرفته است. اما ویژگی این کتاب اتکا بر اسناد دست‌اولی است که در بخش نخست کتاب گردآوری شده است. در این بخش، بیش‌تر نامه‌ها و مکتوباتی که امیر هر روزه در دوران کوتاه صدارت سه‌ساله به ناصرالدین‌شاه نوشته، گردآوری و تا حدودی منظم شده است. مطالعه و دقت در این نامه‌ها نشان می‌دهد که امیرکبیر صرفاً برای آشنا ساختن شاه نوجوان به امور سیاسی و ایجاد علائق ایران‌دوستی در او، این گزارش‌های روزانه را نوشته و برایش به اندرون فرستاده است. بخش دوم کتاب، رساله‌ی **نوادرالامیر**، متضمن داستان‌ها و افسانه‌هایی است که در عصر صدارت امیر و یا پس از قتل او در میان مردم ایران رواج یافته و همه‌نشانگر عظمتی است که ایرانیان در ذهن خود برای امیر قائل بوده و او را ناجی ایران و رهاننده‌ی ایرانیان از ظلم عوامل نیرومند و واپس‌گرایی داخلی و استعمارگر غربی می‌دانسته‌اند. ■

□ **نامه‌های امیرکبیر به انضمام نوادر الامیر**؛ تصحیح و تدوین سیدعلی آل‌داود، چاپ دوم، ۱۳۸۴، شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه، قیمت: ۳۹۰۰۰ ریال، ناشر: نشر تاریخ ایران.

کتاب حاضر مجموعه‌ی نامه‌های روزانه‌ی امیرکبیر به ناصرالدین‌شاه و دیگران است که نخست آن‌ها را دکتر قاسم غنی جمع کرده. تعداد نامه‌های روزانه‌ی امیر با توجه به دوران صدارت او شاید بیش از هزار مکتوب بوده، اما اکنون بیش از نیمی از آن‌ها در دست نیست. از مطالعه‌ی این نامه‌ها که جزو مدارک اصلی تاریخ این دوره است، می‌توان بر حوادث مهم آن عصر که در دوره‌ی کوتاه و پربار تاریخ امیر به‌وقوع پیوسته، آگاه شد. خاصه آن‌که بسیاری از مورخان دوره‌ی قاجار پس از قتل امیر و دستیابی دشمنش میرزا آقاخان نوری به صدارت خیلی از اقدامات امیرکبیر را به جانشین وی نسبت داده‌اند و به گمان خود پری‌راه هم نرفته‌اند؛ چرا که خیلی از کارهای امیر در ادوار بعد ثمر داد و به نتیجه رسید.

